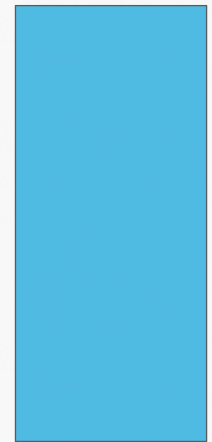
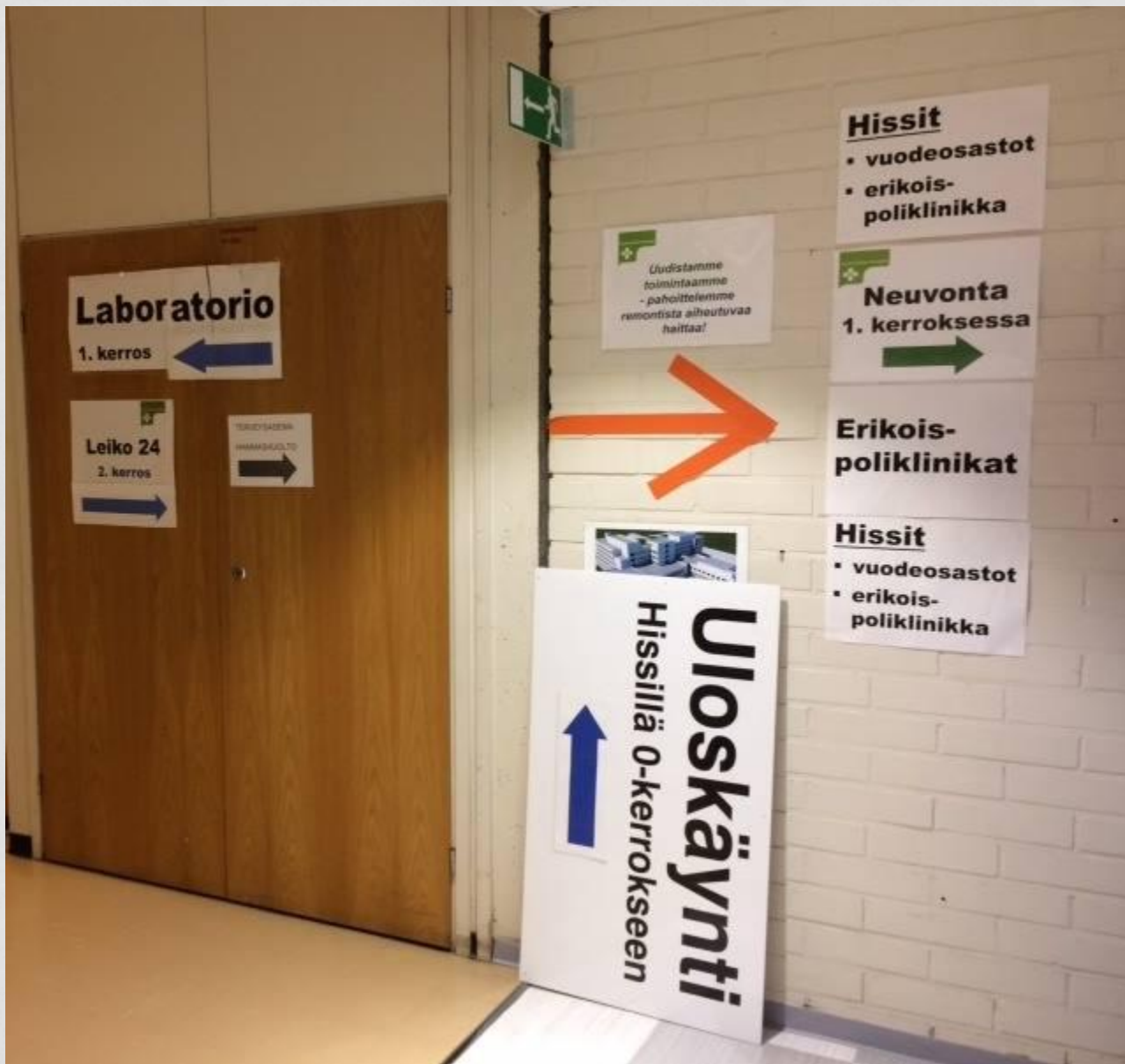

- OIKEUS HOITOON - MITÄ ASIAKKAALLA
ON LUPA ODOTTAA UUSILTA SOTE-
RAKENTEILTA?

IRENE VUORISALO – ERITYISASIAANTUNTIJA – POTKA-
VERKOSTO / SUOMEN DIABETESLIITTO RY / 15.3.2017

SELKEITÄ EETTISIÄ PYRKIMYKSIÄ - TOTEUTUVATKO NE?

- Terveyserojen kaventaminen / sosiaalinen oikeudenmukaisuus
 - Miten hyvin kognitiivisista häiriöistä kärsivät valintatilanteessa kykenevät tekemään valintoja? Mekanismin tasa-arvoisuus. (Sen Amartya 1981).
 - Nilkan yläpuolisen amputaation riski ja toimenpiteen jälkeiset kuolemat ovat heikoimmassa sosioekonomisessa asemassa olevilla diabeetikoilla yli kaksi kertaa suuremmat kuin parhaiten ansaitsevilla ja eniten koulutetuilla. (Venermo & al. BMJ 2013)
- Itsemääräämisoikeus / ihmisen vastuu omista valinnoistaan
 - vs. tuurievalitarismi (luck egalitarianism) missä valinnoista mahdollisesti seuraava eriarvoisuus on moraalisesti hyväksyttävää (Ahola-Launonen 2016)
- Integraatio / asiakaslähtöisyys:
 - “Terveyspalveluita tulee ohjata seuraavilla periaatteilla: *autonomia, jatkuvuus, vaikuttavuus, saavutettavuus, kokonaisvaltaisuus, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus, yhteentoimivuus ja tehokkuus.* Joskus vain potilaat ovat tässä oikea tiedon lähde.” (Thornicroft & Tansella 2005)

ASIAKASLÄHTÖISYYS JA SEN HAASTAJAT

- Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon asiakaslähtöisyyskäsitteet eroavat toisistaan. Sosiaalihuollossa asiakasosallisuus (service user involvement) (P. Beresford 2016; scie.org.uk;)
- Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon oikeusturva eroavat toisistaan -paljon
- Asiakaslähtöinen hoitoketju on luonteeltaan epälineaarinen. Asiakas kohtaa aina instituution.
- Irti akuutin tyranniasta – suunnitelmallisuus ja kokonaisvaltaisuus.

Esimerkki: lääkehoidon yhteiskunnallinen ehdollisuus

PITKÄAIKAISSAIRAUDEN VAIKUTUKSIA PALVELUTARPEeseen

Hoitava lääkäri / pth

Erikoislääkäri / esh:
ortopedi, neurologi,
psykiatri...

Sosiaalityöntekijä
Psykologi
Terveystenhoitaja
Sairaanhoitaja
Kuntoutusohjaaja
Ravitsemusterapeutti
Liikuntasuunnittelija
Toimintaterapeutti
Fysioterapeutti
Jalkaterapeutti
Hammashoito

Kotisairaanhoito
Kotihoito Omaishoito

Sosiaali- ja terveystoimi

Kela

Apteekki

Verottaja: haitta-aste,
veronmaksukyky

Ajoterveys ja -kortti
Trafi: pysäköintilupa
Kuljetuspalvelu

Maistraatti: edunvalvoja
Edunvalvontavaltuus
Sosiaali- ja terveyden-
huollon juridiikka: oikaisu-
vaatimukset ja valitukset
Potilas- ja
sosiaaliasiamiehet

Laboratoriotutkimukset
Kuvantamistutkimukset
Lääkehoito
Hoitotarvikkeet
Apuvälineet
Hälytyspalvelut

Kuntoutus
Sopeutumisvalmennus
Työkyky, eläke

Järjestöjen palvelut
Yhdistysten vertaistuki

Ammatinvalinta

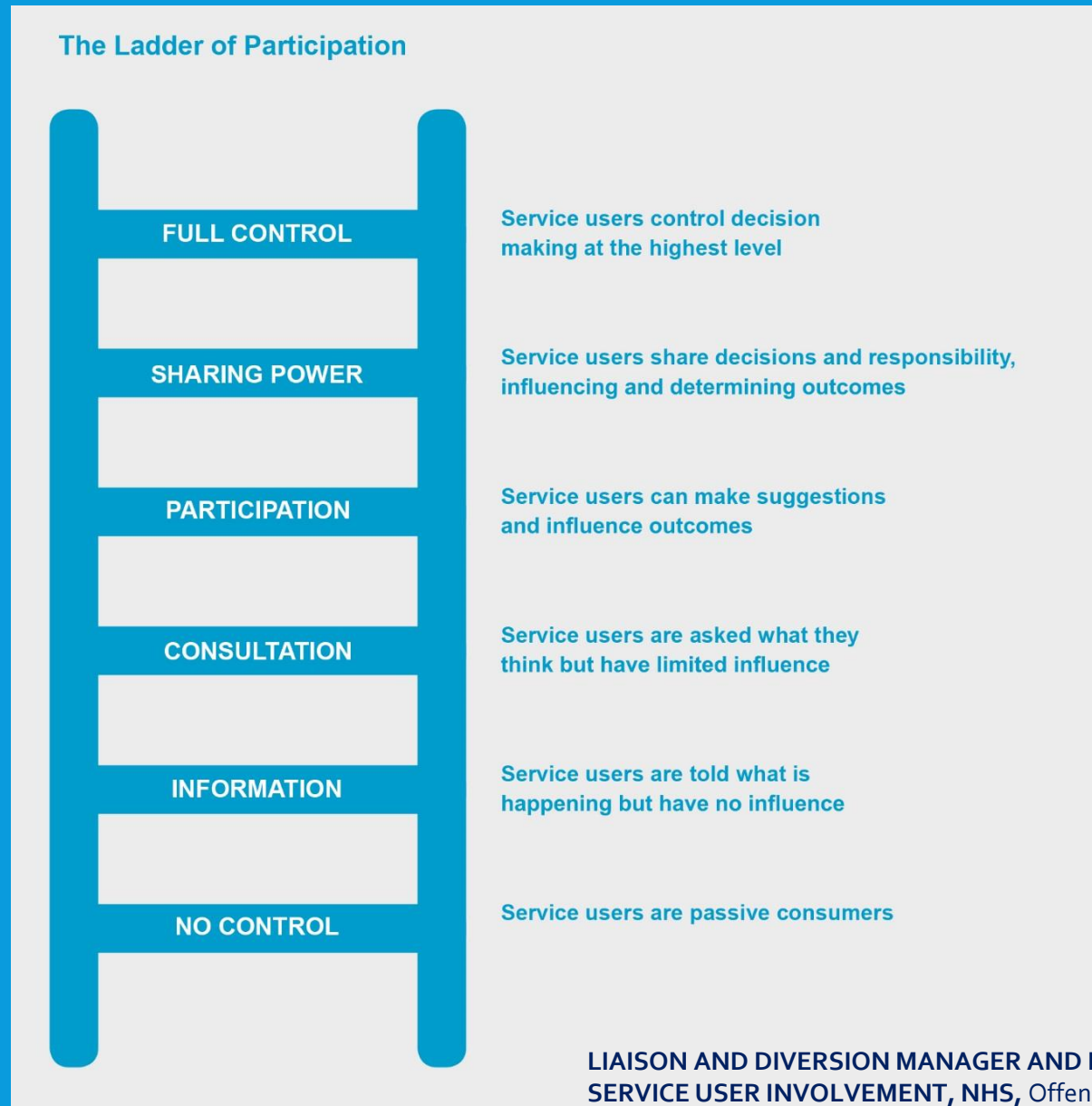
Asevelvollisuus

Perhe ja läheiset

TOTEUTUUKO ASIAKASLÄHTÖISYYS LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ?

- Maakuntalakiesitys 23 §: Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Sote-järjestämislakiesitys 34§: Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet
- Palvelut asiakaslähtöisiksi -kärkihanke: Kokemusasiantuntijuus ja asiakkaiden osallistumisen toimintamalli (2017)
- Hallituksen hyväksymä Perus- ja ihmisoikeus- sekä demokratiapoliittinen toimintaohjelma (2017)

Miten asiakkaan ääni kuuluu päätöksenteossa?

**Asiakkaat ovat
paitsi käyttäjiä
myös rahoittajia**

TERVEYS JA POLIITTISEN OSALLISTUMISEN ERIYTYMINEN

- Terveysongelmista kärsivien ääni ei välttämättä kuulu poliittisessa päätöksenteossa samassa määrin kuin hyväksi terveydentilansa kokevien kansalaisten. Oman terveydentilansa huonommaksi arvioivien joukossa äänestysaktiivisuus on alhaisempi kuin itsensä täysin terveeksi kokevilla. (Mattila ym. 2016)
- Edustuksellisuuden ja poliittisen yhdenvertaisuuden kannalta tämä on ongelmallista erityisesti siksi, että terveys erottelee myös poliittista suuntautumista.
- Tällä on merkitystä: useat politiikkamme ajankohtaiset kysymykset nivoutuvat terveystalouteen. (Grönlund ja Wass 2016)

HUONO-OSAISTEN INTRESSIT VALOON

- Eriarvoistumiskehitys hyvinvoivien ja heikompiosaisten segmentteihin.
- Etenevä eriarvoistumiskehitys on nähtävissä myös yhteiskunnallisen osallistumisen suhteen. Korkea sosioekonominen asema lisää poliittista aktiivisuutta (Tiihonen ym. 2016)
- Hyvin toimeentulevien, aktiivisesti äänestävien kansalaisten intressit näkyvät selvemmin poliittisen päätöksentekoprossin tuotoksissa kuin heikosti toimeentulevien.

JÄRJESTÖT TUOVAT POTILAIKSEN NÄKEMYKSEN PÄÄTÖKSENTEKOON

- Edustuksellisen demokratian vakavin haaste liittyy siihen, miten välttää poliittisen vaikuttamisen keskittyminen hyväosaisen ja liian pienen eliitin käsiin. (Wass ym. 2012)
- Järjestöt ovat keskeinen kansalaisten näkemyksen välittäjä päätöksentekoon. Järjestöjen tehtävä on tuoda esiin niidenkin ääni, joka ei muuten kuulu päätöksenteossa.

Onko kaikilla varaa lääkäriin?

Kelan korvaamien matkojen omavastuu nousee

56%

Potilas maksaa matkasta

2015 32 €

2016 50 €

Terveyspalvelujen asiakasmaksut nousevat monissa kunnissa

n. 30%

Polikliniikkamaksu

2015 32,10 €

2016 41,70 €

Reseptilääkkeisiin

50 €:n

alkuomavastuu

Muitakin omavastuita nostetaan

Terveyskeskus

Lääkärikäynnin kokonaishinta nousee jopa **43%**

<http://www.soste.fi/ajankohtaista/erisuuriset-asiakasmaksujen-korotukset-nakertavat-yhdenvertaisuutta.html>

www.soste.fi

SOSTE

MIHIN RAKENNEUUDISTUKSELLA OIKEASTI VOIDAAN VAIKUTTAA?

- Pitävätkö rakenteet yllä inklusiota ja osallisuutta?
- Erotettava rakenteisiin ja sisältöihin liittyvät ongelmat. Emme voi ratkaista sisällöllisiä ongelmia rakenteisiin liittyvillä ratkaisuilla.
- Pyrittäessä tasa-arvoisuutta edistävään sosiaali- ja terveyspolitiikkaan **lainsäädännön valmistelussa tulee asettaa keskiöön sosiaalisten ja tulonjakovaikutusten ennakoarviointi sekä niiden toteutumisen seuranta.**

Kiitos mielenkiinnosta!

Irene Vuorisalo Erityisasiantuntija

Suomen Diabetesliitto ry

irene.vuorisalo@diabetes.fi

@rvuorisalo

16.3.2017

Irene Vuorisalo, erityisasiantuntija,
Suomen Diabetesliitto ry

14